

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
M.C.H. van Boheemen
AD/STG

Doorkiesnummer +31 235144628
boheemenm@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d	03-02-2020
Commissie RWK	
Datum commissievergadering	13-01-2020

23 januari 2020

1|18

Onderwerp:
NH Perspectief op de Regionale Energiestrategieën

De commissie adviseert:

Dit onderwerp als bespreekstuk door te sturen naar de PS vergadering van 3 februari 2020, gelet op hetgeen wat in de commissievergadering besproken is en gelet op de toezegging van de gedeputeerde om te komen met enkele aanpassingen in de voordracht, inclusief ontwerpbesluit.

Uittreksel concept-verslag commissie RWK 13-1-2020:

4. A-agenda Energie

4a. Energie: Voordracht NH Perspectief op de Regionale Energiestrategieën (A-agenda RWK 13-1-2020)

4.a Voordracht Noord-Hollands Perspectief op de Regionale Energie Strategieën

Gedeputeerde Staten hebben het Ontwerp Noord-Hollands Perspectief op de Regionale Energiestrategieën vastgesteld. In het NH Perspectief op de RES staan de relevante uitgangspunten uit bestaand beleid. Deze zijn nader uitgewerkt in zogenaamde leidende principes en ontwerpprincipes. Deze principes zijn ons vertrekpunt in het gesprek met de partners. Er kan in het kader van het RES proces – waar nodig – van worden afgeweken. Dat is ook wenselijk in deze fase van het proces. Het NH Perspectief op de RES wordt ter vaststelling toegezonden aan Provinciale Staten.

Voorgesteld besluit

Adviseren over de voordracht aan PS. De voordracht zal worden geagendeerd voor de PS vergadering van 3 februari 2020.

4.a.1 Inspreker 1: mail en notitie over NH Perspectief op de RES

De heer **Buitendijk** spreekt in op persoonlijke titel.

Hij geeft twee verschillende presentaties, het scenario ‘het kan echt anders’ en commentaar op de uitgangspunten in het Noord-Hollands Perspectief op de Regionale Energiestrategieën (het Perspectief).

Het scenario ‘Het kan anders’ zou in het Klimaatakkoord moeten staan. Iedereen in dit land is voor de energietransitie. Deze is niet klaar in 2030 of 2050, maar de maatschappij moet anders worden georganiseerd. In conferenties is hierover nagedacht. Windenergie zou zoveel mogelijk op zee moeten worden gerealiseerd en, indien nodig, aangevuld met een beperkt aantal windparken op land. Zonne-energie zou uitsluitend op daken moeten komen. De boodschap van de heer Buitendijk, ondersteund door wetenschappers, is: minimaliseer wind op land. Geen zonneakkers op landbouwgronden en natuurgebieden, tenzij het niet anders kan. De heer Buitendijk toont een kaart in de presentatie met het masterplan tot 2060 voor alle wind op zee. Nederland heeft hiervoor de meest optimale ligging. De opgave van wind op land in het Klimaatakkoord is 49 terawattuur tot 2030, *met name* voor grote industrieën. In het vorige Klimaatakkoord stond ‘7 miljoen huishoudens’. Dat is geschrapt. Er is een strijd gaande op nationaal niveau over de zeggenschap over de energie op zee. Het Rijk zegt: die is van ons. De bewoners en kleine bedrijven komen niet meer aan bod. In het Perspectief staat ‘met name’, dus er is nog ruimte.

De tweede presentatie gaat over zon op daken. De helft van de energieopbrengst kan door zon worden gerealiseerd. Dat is niet geregeld in het Klimaatakkoord. Er zijn mogelijkheden om dat te doen, de stad Utrecht heeft de zonne-energie van twee procent naar 13 procent gebracht. De heer Buitendijk toont een kaart van de energietransitie. Hier ligt een onuitputtelijke energie. Is er voldoende vraag en afname van elektriciteit? Hier zijn businesscases van gemaakt. Noord-Holland heeft hiervoor de meest strategische ligging. Er is nu geen plan. De heer Buitendijk stelt voor om het RES-proces te laten doorgaan en een atelier te organiseren om voor Noord-Holland, of voor heel Nederland, een plan te maken.

Alle stakeholders zijn vertegenwoordigd in het RES-proces, behalve de bewoners. Windturbines en zonneweiden in het landelijk gebied, zoals voorgesteld in het Perspectief, dat kan niet de bedoeling zijn, als er een goed alternatief is. De heer Buitendijk pleit ervoor om de 600 meter afstand te handhaven.

De heer **Van Gilse** (VVD) zegt dat dit verhaal buiten de specifieke doelstelling van de RES valt. Hij vraagt of de heer Buitendijk zijn verhaal ook in Den Haag vertelt en of het daar thuishoort.

De heer **Buitendijk** heeft het gedeeld met sleutelfiguren in Den Haag. Men is positief, maar er gebeurt niets. Hij vraagt de provincie Noord-Holland en het IPO om het initiatief te nemen en dit naast het RES-proces te doen.

De heer **Klein** (CU) vindt de laatste sheet verwarrend. De heer Buitendijk begon zijn verhaal geconcentreerd op zon op zee en, waar nodig, zon op daken. In de laatste sheet doet de heer Buitendijk een voorstel om het wind op land beleid aan te passen.

De heer **Buitendijk** antwoordt dat de afstand van 600 meter niet is meegenomen in de uitgangspunten in het Perspectief. De bewoners zijn niet beschermd. Daarom heeft hij twee verhalen gehouden.

4.a.2 Inspreker 2: Natuurmonumenten over NH Perspectief op de RES

De heer **De Jong** spreekt in namens Natuurmonumenten, Natuur- en milieufederatie Noord-Holland, Landschap Noord-Holland, Goois Natuurreservaat en PBN.

Hij vraagt aandacht voor het plaatsen van windmolens en zonneparken in het landschap. Ruim een jaar geleden is door de Staten de Omgevingsvisie vastgesteld. Inwoners van Noord-Holland vinden bescherming van het landschap belangrijk. Naar aanleiding hiervan is het nieuwe beleidsinstrument 'bijzondere provinciale landschappen' in de Omgevingsvisie opgenomen. De natuurorganisaties zijn door de provincie goed betrokken bij het verder ontwikkelen van het instrument. Op 29 juni zullen de Staten hierover een besluit nemen. De natuurorganisaties gingen ervan uit dat de besluitvorming over de inpasbaarheid van energieopwekking in deze landschappen in de komende maanden zou plaatsvinden. Tijdens de werksessies en ateliers van de RES is verteld dat de concrete locatiekeuze pas na de zomer aan de orde komt. Om deze reden hebben de natuurorganisaties hun eigen zoekkaart nog niet gepresenteerd. In deze kaart geven de natuurorganisaties aan waar, geredeneerd vanuit natuur en landschap, wel of geen ruimte is voor windmolens en zonnevelden. Vandaag wordt het Perspectief besproken met een concrete kaart. Hierin is geen rekening gehouden met vogeltrekroutes, wordt plaatsing van windmolens in de binnenduinrand mogelijk gemaakt en ontstaan talloze kleine enclaves tussen grote natuurgebieden. Indien deze kaart wordt vastgesteld, is er grote kans op een confetti van windmolens. De ervaring leert dat gemeenten de inbreng vanuit de provincie als enige randvoorwaarde voor natuur en landschap willen overnemen, omdat de provincie als bevoegd gezag hiervan het meeste verstand zou hebben. De kaart die nu wordt gepresenteerd, wordt door veel gemeenten als dé natuurlandschapskaart gezien. De natuurorganisaties vragen om de kaart nu niet vast te stellen, maar in de komende maanden een integrale, provinciale energiekaart te ontwikkelen. Het instrument 'bijzondere provinciale landschappen' beschermt wel landschappen, maar geen locaties met veel vogeltrek of foeragerende vogels. Er wordt niet gekeken naar natuurwaarde. In Groningen en Zeeland moeten windmolens tijdelijk worden stilgezet tijdens de vogeltrek. Hopelijk kan dit in Noord-Holland worden voorkomen door vooraf rekening te houden met de aanwezigheid van vogels.

De provincie heeft gebieden aangewezen op de kaart waar ruimte is voor glastuinbouw of bollenteelt. De landschappelijke impact van windmolens en zonnevelden rechtvaardigt een dergelijke kaart voor energieopwekking. Mede gezien de verwachtingen van de inwoners over de rol van de provincie, lijkt een stevige provinciale regie op zijn plaats. De natuurorganisaties willen graag meedenken over een dergelijke kaart als onderdeel van de Omgevingsverordening. Vanaf 14 februari mogen zij een zienswijze indienen over de bijzondere provinciale landschappen. Hierin nemen zij een eigen ambitiekaart op. Dan is er nog voldoende tijd om binnen de RES de provinciale kaart om te zetten in concrete zoeklocaties.

De natuurorganisaties vragen de Staten om het ontwerpprincipe 'extra large windturbines als solitaire markeringspunten' uit het Perspectief te verwijderen en deze te vervangen door het principe van concentratie. Solitaire megawindmolens zorgen voor een grote landschappelijke verstoring. Bovendien leveren zij tegen relatief hoge kosten relatief weinig energie op. Dit lijkt niet gunstig voor het draagvlak voor de energietransitie.

De heer **Zoon** (PvdD) vraagt of de heer De Jong zijn inbreng bij de twaalf verschillende RES heeft ingebracht.

De heer **De Jong** antwoordt dat men het bij de RES alleen over scenario's mag hebben, niet over concrete zoeklocaties. De natuurorganisaties hebben wel een idee waar het mogelijk zou kunnen zijn, de kaart ligt al een maand klaar.

Eerste termijn:

De heer **Hollebeek** (PvdD) verwijst naar pagina 10 van het Perspectief. "In gebieden met grote structuren en relatief geringe aanwezigheid van cultuurhistorie zijn meer grote ontwikkelingen mogelijk." En naar pagina 20. "In de wetenschap dat er een grote energieopgave op ons afkomt vanuit de RES, is verkend waar binnen de provinciale beschermingsgebieden ruimte zou kunnen worden geboden aan windturbines en zonneparken en onder welke voorwaarden. Voor de bijzondere provinciale landschappen gelden mogelijkheden voor opwekken van wind- en zonne-energie, mits deze kernkwaliteiten, zoals beschreven, in acht worden genomen."

De brief van de natuurorganisaties slaat de spijker op zijn kop. De binnenduinranden bij Schoorl, de Eilandspolder en de 's Gravelandse Buitenplaatsen zijn voorbeelden van kleinschalige cultuurlandschappen met een hoge natuur- en belevingswaarde. Bij Marken is dat minder het geval, maar daar geldt de interventie met de trekvogelroutes. Zon en wind waar grootschalige ruimtelijke structuren dominant zijn, hetzij lineair (Noord-Hollands Zeekanaal en rijkswegen), hetzij dominant in oppervlakte (grote droogmakerijen). Voor wind geldt, liever niet langs het silhouet van de provincie vanwege de daar aanwezige trekvogelroutes. Voor zon geldt, waarom niet? De PvdD vindt wel dat er in eerste instantie naar daken moet worden gekeken. Er moet ruimte zijn voor duurzame energie, maar men moet voorzichtig zijn met de kleinschalige cultuurlandschappen. De inbreng van natuurorganisaties is daarbij een waardevolle aanvulling.

Mevrouw **Gielen** (GL) lijkt het goed om het standpunt van de provincie duidelijk naar stakeholders, partners en inwoners te communiceren. De RES hebben een grote impact en de klimaatcrisis is acuut. Het is van belang dat de doelen uit het Klimaatakkoord worden gehaald. Voor 2030 liggen er landelijke doelen. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) worden deze niet gehaald. Zal Noord-Holland deze wel halen? Hoe kan hiervoor zekerheid worden gegeven? Deze uitdaging vraagt om een extra tandje bij te zetten. In Gelderland heeft men zich een hoger doel van 55% reductie opgelegd. Urgenda heeft geholpen om een ambitieuze RES neer te zetten. Tijdens de begrotingsbehandeling is een motie van de PvdD aangenomen om de Urgenda-maatregelen serieus te nemen. Het is nuttig om te kijken of Urgenda ook in Noord-Holland een rol kan spelen bij de ambitieuze RES. Daarnaast is het van groot belang om de energie-infrastructuur aan te leggen. De systeemstudie infrastructuur ziet daarin knelpunten. Hoe hangen deze knelpunten samen met het substantiële aanbod en de opwekking. Hoe wordt dit gewaarborgd en vormgegeven?

De provincie wil *vooral* inzetten op wind en zon. Wordt er ook aan iets anders gedacht? Het IJsselmeer wordt genoemd als één van de nieuwe energieclusters. Waar ligt hiervoor de bevoegdheid? Het Rijk gaat over wind op zee. Wie gaat er over het IJsselmeer? Mevrouw Gielen ziet een contradictie met het IJsselmeer als energiecluster, het wordt ook genoemd als NNN-gebied. Het zou onwenselijk zijn om daar grootschalig energie op te wekken. Wanneer is het een energiecluster en hoe kunnen deze twee samen worden gezien? Mevrouw Gielen wil de zorgen van de natuurorganisaties daarbij meenemen. Het al dan niet plaatsen van windmolens in bijzondere provinciale landschappen is lastig, maar de provincie is genoodzaakt om keuzes te maken. Zouden sommige gebieden, zoals de binnenduinranden, moeten worden ontzien? Hoe komen de doelen van de RES terug in het Perspectief?

De heer **Smaling** (SP) interrumpeert en zegt dat het goed is dat de provincie een klimaat- en energieplan maakt. Hij maakt zich zorgen over wat er in het Perspectief staat. Bij GL hoort de heer Smaling niets over de inwoners. Vindt GL dat niet van belang?

Mevrouw **Gielen** (GL) antwoordt dat dit voor GL wel van belang is. Zij hebben meegestemd met de motie 'draagvlak als belangrijk criterium'. Het is goed om te blijven inzien dat de doelen ambitieus moeten zijn. Ook naar het afstandscriterium van 600 meter moet kritisch worden gekeken. Is dat wenselijk, mogelijk en draagt het bij aan de leefbaarheid?

De heer **Smaling** (SP) vraagt of het alternatief van de heer Buitendijk niet een meer flexibele en minder belastende manier is om hetzelfde doel te bereiken.

Mevrouw **Gielen** (GL) antwoordt dat de provincie niet gaat over wind op zee. Er moet eerst worden gefocust op de RES.

De heer **Van Gilse** (VVD) interrumpeert en hoort mevrouw Gielen zeggen dat draagvlak belangrijk is en dat de suggesties van de heer Buitendijk goed zijn, maar hier niet thuishoren. Zij vindt dat in Noord-Holland de doelstellingen moeten worden opgehoogd, terwijl er goede alternatieven zijn. Dat geeft nog meer belasting op burgers. Deze twee dingen kan hij niet met elkaar rijmen.

Mevrouw **Gielen** (GL) antwoordt dat we nog niet klimaatneutraal zijn. De energietransitie heeft een tijdsdoel, hier moet ambitieus naar worden gekeken. Het moet niet worden opgelegd, maar er moet worden gekeken wat er mogelijk is met bijvoorbeeld zon op dak of andere inpassingsmogelijkheden.

De heer **Smaling** (SP) geeft aan dat de SP het klimaat- en energieplan ondersteunt, maar zich zorgen maakt over de inhoud van het document. Het gaat erg snel. Bij deze ronde moet men voorzichtig zijn met wat men doet, waar men het doet en met wie men het doet. Enige tijd geleden is een motie aangenomen die Gedeputeerde oproept om onderzoek te doen naar een meer vormvaste wijze van het organiseren van participatie. Er is nog geen uitwerking van deze motie. De heer Smaling zou graag een plan zien hoe dat kan worden vormgegeven. In het document staat maar een klein stukje over maatschappelijk draagvlak. De heer Smaling vraagt Gedeputeerde om hier vanavond of schriftelijk te reageren op de bijdragen van beide sprekers. Hoe kan bijvoorbeeld het loslaten van het afstandscriterium worden georganiseerd? Hoeveel zullen de datacentra opsnoepen van de opwekking van duurzame energie? Het onderscheid tussen de bestemming van wind op land en wind op zee is nieuw voor de heer Smaling. Hij maakt zich zorgen over het proces. Er wordt veel jargon gebruikt, dat is niet voor iedereen begrijpelijk. Sommige mensen hebben geen tijd om overdag naar een RES atelier te gaan. Deze mensen worden vergeten. Wat betekent het voor de mensen die het minst kunnen meekomen? Daarvan is in dit document geen enkele sprake.

Mevrouw **Sanderse** (CDA) is verheugd dat het belang wordt ingezien van een duidelijke afbakening van verantwoordelijkheid. Het is een poging om helderheid te geven aan partners. Het CDA vraagt zich af of met dit stuk deze helderheid wordt geboden omdat er nog ruimte wordt gegeven. Hoe heeft Gedeputeerde de reacties op dit document in de regio's ervaren? Veel mensen vonden de timing ingewikkeld. Het CDA krijgt signalen dat men dit als van boven opgelegd ervaart. Sommige stemmen tevreden, zoals het niet blind staren op belemmerende regimes en de mogelijkheid tot landmarks in de vorm van grote turbines, maar ook inpassing van zonnepanelen op

de eigen infrastructuur. Maar er zijn ook huiveringen, zoals de vernatting en de lage natuurwaarde van landbouwgrond voor zonnepanelen.

In de voordracht staat: 'er kan van worden afgeweken'. Kan Gedeputeerde hiervan voorbeelden geven? Met dit stuk in de hand wordt het gesprek aangegaan, waarbij er veel ruimte voor de regio is. Biedt het de duidelijkheid? Moeten plannen aan het Perspectief voldoen? Wordt het geen chaos? Ontstaat er de situatie dat voor klimaat alles mag en voor wonen niets? Terwijl de nood ook daar erg hoog is. Leidend principe 1 gaat over windmolens en zonnepanelen, waarmee de lokale identiteit en kwaliteit kunnen worden versterkt. Niemand zit in ruimtelijk opzicht op windmolens en zonnepanelen te wachten. Kan Gedeputeerde drie voorbeelden geven waarbij een zonnepark meerwaarde biedt op het gebied van cultuurhistorie en erfgoed, recreatie en leefbaarheid. Vorig jaar heeft PvdD een motie ingediend over kleine windmolens. Waarom is er terughoudendheid bij windmolens bij agrariërs? Mevrouw Sanderse geeft een voorbeeld van kleine, houten windmolens die in Groningen bij boerderijen zijn neergezet. Ze dragen bij aan het draagvlak. Waarom zouden deze interfereren met grote windmolens?

Mevrouw **Gielen** (GL) interrumpeert en vraagt wat het verschil is tussen de door mevrouw Sanderse genoemde windmolens.

Mevrouw **Sanderse** (CDA) antwoordt dat ze windparken bedoelde en het draagvlak daarvoor. De kleine windmolens zijn een eigen initiatief van mensen en die worden afgewezen.

Als iets van bovenaf wordt opgelegd, zullen mensen daartegen ageren.

De kleine windmolen voorziet het bedrijf zelf en wellicht een paar gebruikers daaromheen van energie en legt dus geen druk op het overvolle netwerk. Het CDA staat positief tegenover dit soort initiatieven en overweegt een amendement, in lijn met de aangenomen motie van vorig jaar.

Leidend principe 3 'in het geval van de afwezige of vertroebelde samenhang van de ontwikkeling van hernieuwbare energie een kans bieden om bij te dragen aan het herstel ervan'. Kan Gedeputeerde hiervan een voorbeeld geven?

Over de gebouwde omgeving en mogelijkheden voor zonne-energie, er zijn nog veel lege daken. Ook in de openbare ruimte, langs infrastructuur en op water kunnen zonnepanelen worden toegepast, staat in het Perspectief. Tijdens de behandeling van het Klimaatakkoord kondigde het CDA aan om samen met de SP te onderzoeken of het voorstel voor de provinciale energiebedrijven uit 2016 nog opportuun zou zijn. Uit gesprekken is gebleken dat dat niet het geval is. De provinciale infrastructuur kan kansen bieden om inwoners deelgenoot en financieel participant te maken. Inwoners kunnen door middel van aandelen en certificaten meeprofiteren van de opbrengsten. Het CDA zal bij de vergadering van Provinciale Staten een motie indienen om opweklocaties op eigen provinciaal bezit mede in eigendom van inwoners te laten komen.

Het CDA gaat ervan uit dat het, voor zon in veenweidegebieden, nog geen uitgemaakte zaak is waar wordt vernat en waar niet en dat deze alternatieve vorm in overleg en zonder dwang wordt toegepast. Iedereen duikt meteen op de kaarten in het stuk, terwijl de tekst niet veel ruimte biedt. Dat gaat voorbij aan het doel van de kaarten in het document, het voorstel van het CDA is om de kaarten eruit te halen.

De heer **Van Gilse** (VVD) vindt het begrijpelijk om de regio's ruimtelijke kaders mee te geven. De VVD is wel geschrokken van het document, met name van de ambtelijke verkenningen, de kaartjes en de toonzetting. Er worden grote ingrepen gedaan in het landschap. Hiervoor wil men maatschappelijk draagvlak. Dat krijgt men niet door 'mooipraterij'. In het Perspectief wordt gesproken over 'verrijking,

kansen, plekken accentueren, markeringspunten, manifest maken, het landschap leesbaar maken, identiteit en kwaliteit versterken'. Het gaat om een noodzakelijk kwaad en dat wil men ordenen. Men moet eerlijk zijn en het zo ook uitleggen. Er wordt veel jargon gebruikt.

De taakstelling vanuit het Rijk hangt als een donkere wolk boven het proces. Dat staat haaks op het uitgangspunt van draagvlak. In het stuk staat 'Als leefbaarheid in het gedrang komt, dan komt er een integrale afweging in samenspraak met de lokale partijen en inwoners om tot een gedragen plan te komen'. Komt men niet tot een gedragen plan met voldoende aanbod, gaat men dan met bestuursdwang tegen dat draagvlak en tegen het coalitieakkoord in?

Op pagina 6 wordt gesproken over een substantieel bod. Dat vindt de VVD prematuur. De benadering zou moeten zijn om te kijken wat de biedingen opleveren en dan pas kijken wat een redelijke opgave is en wat het landschap kan dragen. De VVD vindt het onverstandig om te vermelden (pagina 26) dat een extra opgave van 3 terawattuur mogelijk zou zijn.

Clusteren is een ontwikkelprincipe in dit stuk en een uitgangspunt in de Omgevingsvisie. Toch wordt er een pleidooi gehouden voor solitaire, extra large windturbines als markeringspunt in het landschap. De VVD ziet hier een risico van maximale horizonvervuiling.

Het afstandscriterium van 600 meter komt in dit stuk niet voor. De VVD gaat ervan uit dat dit niet ter discussie staat. In sommige deelstaten in Duitsland gaat het afstandscriterium zelfs naar twee kilometer. Wat de VVD betreft, moet men niet tornen aan de 600 meter.

Bij de Omgevingsverordening is sprake van een parallel lopend proces, met name voor de bijzondere provinciale landschappen. De kernkwaliteiten worden in beeld gebracht. De vertaling in zoekgebieden en potentiële locaties vindt plaats in het verder gezamenlijke RES- proces. De invulling van de bijzondere provinciale landschappen is dus nog gaande. Toch worden op de kaart op pagina 24 al ambtelijke keuzes gemaakt. De VVD vindt dat nog prematuur. Het geeft nu al een discussie, terwijl de deelregio's nog aan het woord moeten komen. Er moet niet de indruk worden gewekt dat het is voorgekookt.

De kaarten en bijlagen gaan een eigen leven leiden, terwijl juist de nadruk moet worden gelegd op participatie. De VVD is kritisch of dat goed gaat. Wordt Noord-Holland Noord zwaarder getroffen omdat Noord-Holland Zuid de opgave niet kan opvangen? De VVD verzoekt om de bijlagen, de indicatieve kaarten, de ambtelijke verkenning, 'droogzwemsessies', interpretaties en suggesties weg te laten.

Op pagina 6 wordt een doorkijk gegeven naar 2050. In de Omgevingsvisie wordt gesproken van een 'optimale energiemix'. Er is een motie aangenomen over andere vormen van energieopwekking, die men parallel aan het RES-proces in beeld wil brengen. Hier hoort men niets over. Wat gebeurt er met andere energietechnieken en hoe houden Gedeputeerde Staten de Staten op de hoogte? Alleen met zon en wind worden de doelstellingen niet gehaald, er moet nu al op worden ingezet.

Minister Wiebes heeft aangekondigd dat hij de beslissingsbevoegdheid over zonnepanelen van 50 tot 100 hectare bij de provincies wil leggen. Dat is een onderdeel van de RES en deze wil men van bottom-up laten plaatsvinden. Wordt de beslissingsbevoegdheid doorgelegd naar de gemeenten?

De heer **Jensen** (FvD) geeft aan dat FvD nog algemene vragen heeft over de RES. FvD heeft een motie ingediend om geen bouw van biomassacentrales in Noord-Holland meer toe te staan. Deze motie werd ontraden omdat biomassa als energiebron geen onderdeel zou uitmaken van de RES. In het Perspectief staat dat de RES *met name* ingaat op bewezen technieken voor hernieuwbare opwekking op land, waarbij zon en wind als voorbeeld worden genoemd. Welke bronnen horen daar nog meer bij? Ook in de RES startnotitie Noord-Holland Noord wordt biomassa niet genoemd. Als biomassa geen onderdeel uitmaakt van de RES, waarvan dan wel? Waar moet FvD haar motie over biomassa dan wel

indienen? Een meerderheid van deze Staten wil geen biomassa, maar ondertussen komen er wel biomassacentrales bij in Noord-Holland. Hoe kunnen zij voorkomen dat deze centrales alsnog in gebruik worden genomen?

De heer Jensen reageert op het antwoord op de technische vraag, op 8 januari door FvD gesteld. De vraag was of de doorrekening van de RES door het PBL, genoemd op de website van de energieregio Noord-Holland Zuid, om een doorrekening van de kosten of van de energieopgave gaat. Het antwoord was dat het gaat om een doorrekening van de energieopgave. Kan Gedeputeerde in deze doorrekening ook de kosten van de RES meenemen? Indien nee, waarom niet?

In het Perspectief komt meerdere malen de noodzaak voor maatschappelijk draagvlak aan bod. Er wordt gesproken over het creëren van draagvlak. Is er op dit moment onvoldoende draagvlak? Hoe hoog moet dat draagvlak zijn? Hoeveel draagvlak is er nu? Is maatschappelijk draagvlak een voorwaarde voor Gedeputeerde Staten voor het implementeren van de RES? Hoe bepalen Gedeputeerde Staten hoeveel draagvlak er is? Welke methode wordt er gebruikt om draagvlak te meten?

De heer **Klein** (CU) vindt het goed dat de energietransitie en het ruimte geven aan duurzame energie nu concreter wordt, maar was wel verrast over de mate van detail waarin zaken in het Perspectief al worden vastgelegd. Er worden suggesties gewekt die misschien niet terecht zijn. Is het niet onverstandig om dit soort kaarten al vast te leggen? Zou men het moeten laten bij de leidende principes en de ontwerpprincipes? Vervolgens kan wat er uit de RES komt, worden vertaald naar beleid. Wat wordt er vastgelegd als de Staten deze kaarten vaststelt?

De CU was verrast over de prominente plek voor veenweidegebieden bij de opwekking van zonne-energie. Het veenweidegebied is een waardevol landschap dat in grote mate kan worden aangetast door de grootschalige toepassing van zonnepanelen. Feitelijk is dit in veel gebieden ook niet mogelijk, omdat een groot gedeelte van het veenweidegebied NNN-gebied is, waardoor het niet geschikt is voor zonnepanelen. Op meerdere plekken in het document wordt gesuggereerd om kleine droogmakerijen te transformeren tot een energielandschap. Dat vindt de CU ver gaan en vraagt zich af of de beperkte baten van deze keuze dit rechtvaardigen. Welke kleine droogmakerijen in Waterland hebben Gedeputeerde Staten op het oog? Hoe wordt voorkomen dat dit als gemakkelijke invulling wordt gekozen?

Er is al vijf jaar een Statenbreed consensus dat het industriële Noordzeekanaalgebied een geschikte plek is voor windmolens. Echter, één van de ontwerpprincipes in dit Perspectief is om in het Noordzeekanaalgebied terughoudend te zijn met windmolens. De formulering zou ook kunnen zijn dat men alle kansen die er zijn in het Noordzeekanaalgebied wil benutten, met inachtneming van de ruimte die nodig is voor de bedrijven met een hoge milieucategorie.

De CU staat voorzichtig positief tegenover de suggestie om solitaire windmolens als landmarks op sommige plekken toe te staan. Maar zij maakt zich ook zorgen over de invloed op andere gebieden. Op welke manier kunnen alle geografische richtingen worden meegenomen in de afweging waar een dergelijke molen wel of niet zou kunnen staan.

Voor het draagvlak zou het goed zijn om meer ruimte te geven aan micro windmolens op eigen terrein. In Groningen staan er inmiddels 270 en er zijn nauwelijks klachten. Hoewel deze maar een kleine bijdrage leveren, leveren ze aan goodwill een grote bijdrage. Bovendien beïnvloeden ze de balans op het energienetwerk positief.

De heer **Kaptheijns** (PVV) geeft aan dat zijn fractie niet vrolijk wordt van het Perspectief. De gehele energietransitie is een niet werkende oplossing en zal onze samenleving sociaal-economisch schaden. Er worden volstrekt onlogische keuzes gemaakt. In lijn met de uitgangspunten

van de RES, wordt in het Perspectief ingezet op zogenaamde bewezen technieken voor hernieuwbare opwekking op land, met name windturbines en zonnepanelen.

Kernenergie, een energiebron die al decennia met succes en naar tevredenheid wordt gebruikt, waarvan de kosten per vermeden ton CO₂ veel lager zijn dan van zonnepanelen en windturbines, is blijkbaar geen bewezen techniek. De heer Kaptheijns doelt met name op de doelen die moeten zijn gehaald in 2050 en hij verwijst naar de column van mevrouw Hertzberger in het NRC van afgelopen zaterdag. Kernenergie zou niet moeten worden uitgesloten.

In de voordracht staat dat de energietransitie een grote impact zal hebben op het Noord-Hollandse landschap en dat het van belang is dat de baten voor een substantieel deel in de betreffende regio's blijven en worden aangewend om het lokale landschap een kwaliteitsimpuls te geven. Een van de leidende principes op pagina 4 is dat de provincie inzet op ontwikkeling van hernieuwbare energie die de lokale identiteit en kwaliteit versterkt. De ontwerpprincipes zijn gebaseerd op het markeren van landschappelijke lijnen met windturbines en extra large windturbines als solitaire markeringspunten. Er is momenteel een enorme bevolkingsgroei gaande die resulteert in nog meer vraag naar woningen en energie.

Mevrouw **Gielen** (GL) interrumpeert en vraagt zich af of een kerncentrale wel bijdraagt aan het bijzondere provinciale landschap.

De heer **Kaptheijns** (PVV) antwoordt dat daar altijd een balans in moet worden gezocht. Er is al een bestaande kerncentrale in Nederland en in Groot-Brittannië zijn ze bezig met mini-uitvoeringen van kerncentrales. Het klimaatprobleem lijkt een regionaal probleem dat wel even wordt opgelost in Noord-Holland.

Op pagina 1 van de voordracht staat dat maatschappelijk draagvlak belangrijk is in het RES-proces. Zeker waar leefbaarheid als gevolg van grootschalige energieopwekking in de knel komt, is het van groot belang om met een integrale afweging in samenspraak met lokale partijen en inwoners tot een gedegen plan te komen. Maar wat als dat draagvlak er niet of onvoldoende is?

Op pagina 2 staat dat het Perspectief richting geeft, maar ook ruimte voor de regio biedt. Op pagina 4 staat dat in het kader van het RES-proces, waar nodig, van leidende en ontwerpprincipes kan worden afgeweken. In welke mate kan dat? Kunnen regio's zeggen dat ze hier niet aan willen meewerken omdat het irrationeel beleid is met grote sociaal-economische en ruimtelijke gevolgen. De PVV stemt niet in met het voorliggende besluit.

Mevrouw **Van Soest** (50PLUS/PVDO) gaat mee met het betoog van de heer Smaling.

Wordt er rekening gehouden met de mening van de oppositie? Een groot deel van de oppositie zet kritische kanttekeningen bij het Perspectief. Of wordt het doorgedrukt, zoals in Amsterdam?

Wordt er onderzocht of er nog andere mogelijkheden zijn? Bijvoorbeeld waterstof, kerncentrales. Moet de energie straks uit Frankrijk worden gehaald? 50PLUS/PVDO heeft grote twijfels of het RES-proces het klimaatprobleem in Noord-Holland zal oplossen.

Mevrouw **Zaal** (D66) geeft aan dat de vrijheid moet worden gegeven aan de regio's om met plannen te komen. De provincie heeft een belangrijke taak op het gebied van ruimtelijke ordening. De randvoorwaarden moeten van tevoren worden neergelegd. Het zijn geen nieuwe uitgangspunten, het is bestaand beleid op het gebied van zonne-energie en een uitwerking van het coalitieakkoord. Naast de RES, die over wind en zon gaan, moet er ook naar andere opties worden gekeken, zoals waterstof. Mevrouw Zaal heeft het gevoel dat de discussie over wat er binnen de RES valt, steeds weer

wordt overgedaan. Er moet eerst worden gekeken wat hieruit komt en parallel daaraan worden ingezet op andere vormen van energie. Ze vindt micro-windmolens een goed idee. Vallen deze onder de RES? D66 onderschrijft de uitgangspunten en is blij dat er meer ruimte komt voor windenergie en dat het zonneparkenbeleid wordt voortgezet. In het coalitieakkoord zijn twee pilots opgenomen om te kijken of er onder windmolenparken zonnepanelen kunnen worden gelegd, zodat het landschap maar één keer wordt belast. De lijnopstelling van drie op een rij komt terug. Geldt dat alleen voor de herstructureringsgebieden?

Het is goed om te blijven inzetten op sanering van oude turbines. In het vorige windmolenbeleid zat hiervoor een prikkel, hoe gaat men dat nu doen?

Ook bij D66 zijn zorgen over de bijzondere provinciale landschappen, met name over de kaart met de oranje gebieden. Per gebied gaat men op zoek naar maatwerk. Het is belangrijk om te kijken wat er kan in welk gebied. In bepaalde andere gebieden moet men hier terughoudend mee omgaan.

De heer **Voskuil** (PvdA) sluit zich aan bij mevrouw Zaal. De PvdA is positiever over het Perspectief dan andere fracties. Zij ziet het als de inbreng van de provincie bij de discussies met de regio's en ateliers. In het beleidskader wind op land is een substantiële verandering afgesproken. Dat moet nog worden uitgewerkt. In het Perspectief staat dat er wordt voortgebouwd op het bestaande kader Wind op land. De discussie over het nieuwe kader wind op land zou geen onderdeel van de RES discussie moeten zijn, dat is nog prematuur. De voorzichtige inschatting is dat bij de uitwerking door de ateliers positief naar het proces zal worden gekeken. Daarbij wordt een belangrijk deel van het draagvlak geborgd. Er is ook ruimte voor inwoners om daarover mee te praten. Het Perspectief is een mooi startpunt om te komen tot een aanpak van het klimaatprobleem en een zorgvuldige energietransitie.

De heer **Smaling** (SP) merkt op dat de aandacht van de PvdA gericht zou moeten zijn op mensen bij wie de focus op andere problemen liggen dan op het klimaat. Hoe krijgen we deze mensen mee? De PvdA zou bij dat probleem in de coalitie het voortouw moeten nemen.

Volgens de heer **Voskuil** (PvdA) staat overeind dat ervoor moet worden gezorgd dat juist de mensen met de smalste beurs worden ontzien. Het Perspectief gaat ervan uit dat dit moet worden gerealiseerd.

De heer **Smaling** (SP) vraagt zich af of deze mensen blij zijn als ze dit stuk in de bus zouden krijgen.

De heer **Voskuil** (PvdA) antwoordt dat het stuk daar niet voor bedoeld is. Daar zal een andere versie voor nodig zijn. Het moet niet alleen in de bus worden gegooid, men moet naar de mensen toe en met ze in gesprek gaan. De zorgen van mensen moeten serieus worden genomen en ze moeten worden meegenomen in het beleid. Men moet duidelijk maken dat de noodzaak er is en dat het op een verantwoorde manier wordt opgelost.

Mevrouw **Van Soest** (50PLUS/PVDO) vraagt aan de heer Voskuil hoe hij de mensen wil bereiken. In Amsterdam zijn veel bewoners die hier vraagtekens bij zetten. Het wordt ze door het college opgelegd. Mevrouw Van Soest had verwacht dat het hier in de Staten soepeler zou gaan. Ze stuit hier op de coalitie die de dienst uitmaakt.

De heer **Voskuil** (PvdA) antwoordt dat de provincie het niet aan de inwoners moet opleggen, maar de boodschap zorgvuldig moet overbrengen.

Beantwoording door Gedeputeerde **Stigter**:

Er zijn veel vragen en daarmee is het Perspectief succesvol, want het was de bedoeling om aan de voorkant het gesprek te voeren, en niet gedurende of aan het einde van het proces. Gedeputeerde merkt vanavond en bij de regionale gesprekken dat er verschillende beelden zijn bij de status van dit stuk. En wat er gebeurt als het anders uitpakt dan in het stuk beschreven.

Het Perspectief is het vertrekpunt, de opvatting van het provinciebestuur als een van de partijen in het gezamenlijk proces met andere partijen. De provincie vindt dat andere partijen er recht op hebben om aan de voorkant te weten hoe het provinciebestuur in dat proces zit. Het geeft de Staten de gelegenheid om aan de voorkant aan Gedeputeerde mee te geven hoe hij in dat proces moet zitten. Het is een invulling van de manier om maximale invloed te kunnen uitoefenen op een gezamenlijk proces. De Staten geven, door in te stemmen met het stuk, een kader mee aan Gedeputeerde voor zijn handelen in het gezamenlijke proces. De uitkomst zal mogelijk anders zijn.

Hoe reageren anderen op het stuk? Ze zijn soms in verwarring. Als de provincie zo'n stuk inbrengt in een regionaal proces, dan wordt het gelezen als een kader, als leidend. Als de uitkomst anders is, dan is de verwachting dat de provincie het zal overrulen om ervoor te zorgen dat het Perspectief wordt gerealiseerd. Maar zo is het niet bedoeld en opgeschreven.

Met de kaarten wordt niet vastgelegd hoe de bijzondere provinciale landschappen eruit zullen zien. Men is nog bezig met het vormgeven van de verordening en gelijktijdig loopt het RES-proces. Gedeputeerde Staten vonden het verstandig om de uitgangspunten, de kaarten, 'statusloos' mee te geven, maar dat is nog niet helder genoeg in het stuk. **Gedeputeerde zal de strekking van de kaarten in het Perspectief verhelderen.** Het proces van de verordening zal leiden tot aanpassing van de kaarten. Het aanwijzen van bijzondere provinciale landschappen is leidend aan het proces van de verordening.

Wat Gedeputeerde betreft is het geen coalitie onderonsje. Hij zal de kwaliteit van de inbreng en de argumenten beoordelen en in de rest van zijn betoog zal hij materieel invulling geven aan deze toezegging.

Het stuk staat vol mooi praterij. Misschien moet men dat niet doen, maar het gaat te ver om te spreken van een noodzakelijk kwaad. Het is een belangrijke opgave waar de provincie haar verantwoordelijkheid moet nemen en waar zij op een fatsoenlijke manier mee moet omgaan. De opgave en taakstelling van Noord-Holland zijn kwalitatief beschreven in het stuk. Landelijk is afgesproken dat de provincies vanuit de gezamenlijke RES 35 terawattuur zullen realiseren. Als vertrekpunt is in dit stuk beschreven dat het, kijkend naar de doelstelling, redelijk is dat Noord-Holland zijn deel pakt dat correspondeert met het aantal inwoners, het energieverbruik en de landoppervlakte. Noord-Holland hoeft niet de doelstelling van heel Nederland te realiseren. Het is nu aan de deelregio's om te komen met een bod dat daartoe leidt.

Mevrouw **Van Soest** (50PLUS/PVDO) interrumpeert en vraagt of Gedeputeerde echt denkt het probleem te kunnen oplossen. Nederland in zijn geheel kan het niet aan. Er zal zelfs energie uit Frankrijk moeten worden gehaald.

Gedeputeerde **Stigter** heeft niet de illusie dat de RES alle problemen van de wereld zullen oplossen en ook niet dat ze de hele klimaatopgave zullen realiseren. De RES zijn bedoeld om een afgebakende doelstelling van 35 terawattuur te realiseren in Nederland. Gedeputeerde is positief gestemd over de mogelijkheden uit de verschillende RES om aan dat bod te komen.

Er is nog geen zekerheid. De provincie doet haar best om samen met andere partners tot een redelijk goed bod te komen. De 35 terawattuur is leidend. De Urgenda zaak betekent niet dat deze

doelstelling wordt opgehoogd. In de gesprekken met de minister is aangegeven dat er aanvullende maatregelen zullen worden genomen om de Urgenda zaak recht te doen, maar die tellen niet op bij de doelstelling van de provincie. **Gedeputeerde heeft al eerder toegezegd, bij de behandeling van het Klimaatakkoord, dat er wordt gekeken of er uit het 40-puntenplan elementen kunnen worden opgepakt die zinvol zijn.**

Het IJsselmeer als NNN-gebied valt onder de bevoegdheid van het Rijk. Als het gaat om de omvang van vergunningen of parken die er eventueel zouden komen, dan gaat de provincie daarover. Dan zou de provincie met een voorstel komen als vergunningverlener en dan adviseert het Rijk vanuit haar bevoegdheid voor NNN. Er zijn nog geen concrete locaties in beeld.

Waar is de mens gebleven in dit verhaal? Gedeputeerde vindt draagvlak een van de belangrijkste punten in het RES-proces. Daarom zijn er tientallen initiatieven genomen om te komen tot draagvlakontwikkeling, waarbij de gemeente leidend is. **Als het College met een concept RES komt, zal zij rekenschap geven richting de Staten wat er is gebeurd en wat het heeft opgeleverd en antwoord geven op de ingediende motie.** Er gebeurt veel op dit vlak bij deelnemende gemeenten met maatschappelijke organisaties. Gedeputeerde ziet veel lokale initiatieven, bijvoorbeeld ook financiële participatie.

De heer **Smaling** (SP) merkt op dat als hij het stuk leest, het draagvlak gericht is op een bepaalde elite. Dat is niet hetzelfde als 2,5 miljoen inwoners. Hij ziet het onderscheid niet terug in het stuk en in het antwoord van Gedeputeerde.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat het stuk daar niet voor bedoeld is, maar als input voor Gedeputeerde Staten. Draagvlak is een belangrijk uitgangspunt in het RES-proces.

De heer **Smaling** (SP) geeft aan dat er veel wordt gezegd over draagvlak, maar dat hij er niet veel van terugziet.

Gedeputeerde **Stigter** geeft aan dat het nu belangrijk is om het stuk vast te stellen om de helderheid te geven. Er wordt samen met de gemeenten veel betekenis gegeven aan draagvlakontwikkeling. De reacties zijn wisselend, men is geschrokken van dit stuk. Komt het te vroeg of te laat? Het is belangrijk om aan de voorkant aan te geven wat zij van belang vinden. De waterschappen zijn bijvoorbeeld ook bezig met een dergelijk stuk. De Westfriese gemeenten hebben uitgangspunten geformuleerd. Het kwam als een relatieve verrassing, er is goed over nagedacht. Er zijn zorgen geformuleerd. Worden er niet teveel bijzondere landschappen genoemd, is het regime niet te strak en kan er ineens niet teveel rondom windmolens?

Hoe vertaalt principe 1 zich in het landschap? Gedeputeerde geeft een aantal voorbeelden. Het eiland Pampus wil met zonnepanelen haar eigen energie opwekken. In Bergen wordt een zonnepark in buurtverband georganiseerd. Er zijn kleinschalige voorbeelden, waarbij de ontwikkeling van een zonnepark samen kan gaan met de versterking van het landschap of het buurtgevoel.

Mevrouw **Van Soest** (50PLUS/PVDO) vindt dit mooie voorbeelden, maar 800.000 mensen maken gebruik van de voedselbank en ouderen zitten hier niet op te wachten. Wordt de onderkant van de samenleving hier ook bij betrokken?

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat als er wordt gesproken over draagvlak, draagvlak in de brede zin van de samenleving wordt bedoeld. Energiebeleid is geen inkomensbeleid. Bij het vormgeven van het energie- en klimaatbeleid zullen effecten optreden. Dat is bij de RES niet aan de orde.

Mevrouw **Sanderse** (CDA) constateert dat het bij de voorbeelden die Gedeputeerde noemt om kleine gebieden gaat. Dat is gemakkelijker in te passen dan zonnevelden langs de snelweg.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat het om het principe gaat. De zonneparken kunnen grootschaliger worden gemaakt, zodat deze van grotere betekenis kunnen zijn voor de omgeving.

Leidend principe 3, versterking van het landschap. De droogmakerijen worden als voorbeeld genoemd. Daarmee wordt het accent van landschap versterkt.

Het spoor van de verordening is leidend. De processen van de verordening en de RES zullen gelijk moeten lopen. **Mocht dat verwarring opleveren, dan zal Gedeputeerde de status van de kaarten opnieuw toelichten.**

De heer **Van Gilse** (VVD) merkt op dat er dan een situatie ontstaat met een interpretatie van kaarten waar de Staten nog over moeten beslissen. Maar nu moeten de Staten al een besluit nemen over dit document. De interpretaties zijn niet goed. Hij stelt voor om de kaarten weg te laten.

Gedeputeerde **Stigter** stelt voor **om de kaarten wel te handhaven, met een verbeterde toelichting van de status van de kaarten. In de toelichting komt dat dit concept kaarten zijn en dat deze nog kunnen worden gewijzigd.** Dan ontstaat er wel een beeld van de bijzondere landschappen, zoals deze nu in beeld zijn.

Mevrouw **Sanderse** (CDA) vraagt of het Gedeputeerde misschien helpt in het proces met de partners als de kaarten eruit worden gehaald.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat het stuk statusloos is, maar wel helderheid verschaft over hoe de provincie er nu tegenaan kijkt. De kaarten en de bijlagen met toelichting kunnen daarbij verhelderend zijn.

De heer **Van Gilse** (VVD) vraagt zich af of de kaarten weergeven hoe men er nu tegenaan kijkt. Dan komt er een interne discussie over dat de kaarten anders moeten. Hij denkt dat er voor moet worden gekozen om de bijlagen weg te laten.

Gedeputeerde **Stigter** denkt dat de kaarten kunnen helpen, maar is benieuwd hoe andere partijen daar tegenaan kijken.

Gedeputeerde licht nogmaals toe waar de RES over gaan. Deze gaan over hoe men kan komen tot de opwekking van duurzame elektriciteit met bewezen technieken, nu zon- en windenergie.

Mevrouw **Van Soest** (50PLUS/PVDO) vindt dit te beperkt. Er zijn al zoveel nieuwe technieken waar hier geen rekening mee wordt gehouden.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat bewezen technieken op dit moment zon en wind zijn. Er wordt geëxperimenteerd met andere vormen, zoals opwekking van elektriciteit met getijden, maar deze zijn

nog niet van betekenis. Geothermie en waterstof gaan over warmte, niet over elektriciteit. De RES gaan primair over elektriciteit.

Mevrouw **Van Gielen** (GL) vraagt of 'vooral' slaat op technieken die in de loop van de tijd nog worden bewezen. Of op technieken die, als ze eenmaal bewezen zijn, ook onderdeel kunnen uitmaken van de RES.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat dat op termijn wel kan, maar de RES hebben als doelstelling om in 2030 te komen tot 35 terawattuur. Dan moet men rond 2025 vergunningen hebben verleend, dat betekent dat men in 2021 moet beginnen met de ruimtelijke voorbereiding. Zon en wind brengen ons in de buurt van die doelstellingen. In de komende jaren zullen andere technieken worden ontwikkeld.

Mevrouw **Van Gielen** (GL) vraagt waarom dan het woord 'vooral' wordt gebruikt.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt om ruimte te bieden aan andere vormen. De enige opties die optellen tot de doelstelling zijn zon en wind.

De heer **Van Gilse** (VVD) interrumpeert en is het ermee eens dat de RES beperkende spelregels heeft. In de Staten is een motie aangenomen om andersoortige energietechnieken in beeld te brengen en verder te ontwikkelen. De heer Van Gilse vraagt zich af hoe dat de komende tijd in beeld wordt gebracht. Er moet worden doorgekeken naar 2050. De RES zullen iedere twee jaar moeten worden geactualiseerd en dan zal er op nieuwe technieken moeten worden ingespeeld, want met zon en wind op land alleen gaat men het niet redden.

Gedeputeerde **Stigter** heeft deze motie toegezegd omdat het recht doet aan het proces. De Staten hebben Gedeputeerde gevraagd om een samenhangende benadering en aanpak voor het hele klimaat- en energievraagstuk. Er wordt al veel gedaan rondom geothermie en waterstof. Dat bij elkaar zal het kader zijn voor de vormgeving van het klimaatbeleid. Gedeputeerde zal dat in samenhang aan de Staten presenteren.

Warmte en elektriciteit worden door elkaar gehaald. Biomassa wordt gebruikt voor warmte, niet voor elektriciteit. Daarom maken deze in Noord-Holland geen onderdeel uit van de RES. Naar aanleiding van het BOT-overleg over biomassa, komen Gedeputeerde Staten nog met een voorstel over hoe de provincie hiermee wil omgaan. In het coalitieakkoord is afgesproken dat er geen sprake zal zijn van nieuwe grootschalige biomassacentrales.

Gedeputeerde vond het een goede suggestie van de heer Klein om de beschrijving hoe ten aanzien van het Noordzeekanaalgebied wordt aangekeken tegen windenergie te herzien. Het is een industrieel gebied en passend voor grootschalige windenergie. Gedeputeerde stelt voor om het Perspectief op dat punt aan te passen.

Micro windturbines kunnen een positieve bijdrage leveren aan het draagvlak in het agrarische gebied. Het is niet bedoeld om daar geen ruimte aan te geven. Het vraagt wel om inkadering. Er worden nu verschillende definities gebruikt voor micro windturbines.

De heer **Jensen** (FvD) vraagt of Gedeputeerde zijn vraag over het draagvlak nog kan beantwoorden.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat draagvlak een belangrijk uitgangspunt is voor het beleid. De windopgave laat zien dat er verschillende opvattingen zijn. Draagvlak betekent nooit dat iedereen

enthousiast is. De verschillende belangen worden ingebracht en gewogen en er moet een plan ontstaan met een zo groot mogelijk draagvlak. Er moet ook een politieke weging plaatsvinden bij de verschillende betrokken overheden.

De heer **Jensen** (FvD) vraagt hoe draagvlak concreet wordt gemeten.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat het geen wiskundige formule is. Er wordt gekozen voor een aanpak waarbij het draagvlak zo groot mogelijk is. De voorstellen gaan langs de staten en raden. Ook dat is een graadmeter voor draagvlak. Staten en raden moeten goed luisteren naar de samenleving en dit doorvertalen naar een standpunt.

Gedeputeerde heeft toegezegd aan mevrouw Zaal om een keer met een positieve bril te kijken naar de micro windmolens. Er moet geen wildgroei komen in het landelijk gebied.

De heer Voskuil maakt zich zorgen over het voorgestelde wind op landbeleid. In het coalitieakkoord wordt onderscheid gemaakt tussen Noord-Holland Noord en het MRA-gebied. Voor Noord-Holland Noord is het RES-proces leidend en er wordt gekeken wat dat betekent voor de verordening. Voor het MRA-gebied geldt een 'ja, mits regime'. Dat vertaalt zich in het loslaten van een aantal huidige uitgangspunten, maar niet alle uitgangspunten. Het plafond van het MRA-gebied gaat eraf.

De heer **Voskuil** (PvdA) interrumpeert en legt uit dat de zorg die hij uitte niet ging over het MRA-gebied, maar over dat er een voorschot wordt genomen op het nieuwe kader wind op landbeleid, waar bij de Staten nog niet over is gesproken. Die clausulering staat er niet bij. Het oude kader schrikt mensen af. Er staat nu: "het oude kader is uitgangspunt". De heer Voskuil stelt voor om hiervan te maken: "Er komt een nieuw kader wind op land."

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat er een nieuw wind op landbeleid komt voor het MRA-gebied. In de formulering staat een uitwerking hoe daar invulling aan te geven binnen en buiten de herstructureringsgebieden. Dat kan alleen door het huidige wind op landbeleid los te laten. **Daarmee vervalt een aantal uitgangspunten, dat zal expliciet worden vermeld.** Dat komt nog terug, maar eerst wordt het RES-proces afgewacht.

Tweede termijn:

De heer **Smaling** (SP) had verzocht aan Gedeputeerde om te reageren op de bijdrage van de twee insprekers. Hij had gevraagd of het afstandscriterium wordt losgelaten. En hij had gevraagd waarom wind op zee naar de duurzame industrie wordt geleid en niet voor andere toepassingen wordt gebruikt. Hij had gevraagd of de datacentra alle duurzame energie zullen opslurpen. En hij had opmerkingen gemaakt over de extra large windmolens. De vragen mogen ook schriftelijk worden beantwoord.

Mevrouw **Gielen** (GL) vraagt zich af wat een energiecluster is, dat is haar niet helder. Dat zou in het Perspectief als kans kunnen worden genoemd.

Kan Gedeputeerde nog iets zeggen over de energie-infrastructuur en de randvoorwaarden voor meer opwekking?

Mevrouw **Sanderse** (CDA) wil niet doemdenken, maar dit is het vertrekpunt, het kader op basis waarvan de provincie het gesprek aangaat. Aan de ene kant is er een kader, aan de andere kant een

grote vrijheid om iets te bedenken of voor te stellen. Er kan iets uitkomen wat buiten de kaders van deze strategie gaat, maar wat wel optelt tot de doelstelling. Wat is de rol van de Staten om deze kaders mee te geven en hoe gaat dat verder? De Staten hebben juist gevraagd om kaders. Kan Gedeputeerde nog iets zeggen over het idee van het CDA voor de motie?

De heer **Van Gilse** (VVD) heeft begrepen dat de mooipraterij en het jargon enigszins worden aangepast. Hij had gevraagd of Noord-Holland Noord het afvalputje van Noord-Holland Zuid wordt. En hij had een vraag gesteld over het voorstel van minister Wiebes voor zonneparken van 50 tot 100 hectare.

De heer **Hollebeek** (PvdD) wil graag bij de commissie onderling peilen hoe iedereen erin staat. Hij herkent het niet dat er een stigma zou zijn op coalitie en oppositie. Hij vindt de dialoog constructief. De heer Hollebeek vindt de kaarten juist duidend. Zonder deze kaarten zouden de insprekers niet tot dit oordeel zijn gekomen.

Hij is het er wel mee eens dat de toonzetting moet worden aangepast. Men moet de taal spreken van degenen van wie draagvlak wordt verwacht.

Hij zou willen vasthouden aan het afstandscriterium van 600 meter, met uitzondering van de kleine windmolens. De PvdD ziet een ruimere toekomst voor kleine windmolens dan alleen in agrarisch gebied. Dat is geen onderdeel van de RES, maar waar hoort dat dan wel bij? Dit moet men in het beleid kunnen terugzien.

De status is voor de heer **Klein** (CU) nu duidelijker. Hij heeft twee toezeggingen gehoord. Wordt het stuk aangepast voordat het in de Staten komt?

Waarom heeft de mogelijke transformatie van polders in Waterland zo'n prominente plek in het Perspectief? Het kan numeriek nauwelijks iets bijdragen en het heeft grote nadelen.

Kan Gedeputeerde de negatieve effecten van de extra large windmolens op het omliggende landschap meenemen?

Gedeputeerde **Stigter** heeft twee elementen gehoord in de bijdrage van de heer Buitendijk. Het eerste deel ging erover om opwekking op zee niet uit te sluiten. Het tweede deel ging over het zorgvuldig omgaan met het landelijk gebied. Hier is de provincie het mee eens. Het uitgangspunt is om zoveel mogelijk op daken te leggen, te clusteren en zo weinig mogelijk toe te passen op agrarisch gebied. Er ligt veel potentie op zee, de komende jaren moet deze worden benut. Gedeputeerde heeft er moeite mee om te spreken over opties voor zee, terwijl in het Klimaatakkoord is afgesproken dat het om zon en wind op land gaat, waarbij de RES een belangrijke bijdrage leveren aan de 35 terawatt uur. In het akkoord is ook afgesproken dat er voor aanvullende elektriciteitsvoorziening wordt gekeken naar zee. Er vindt geen differentiatie plaats dat, wat op zee of op land wordt gewonnen, voor de industrie is. Het komt op het net. Voor de totale elektriciteitsvoorziening is gezegd wat er minimaal op land en minimaal op zee moet worden gerealiseerd.

Er zijn zorgen over de extra large windmolens. Deze zijn bedoeld als markering van het stedelijk gebied. **Dit punt zal worden verhelderd en geclausuleerd.**

Het afstandscriterium is niet als hard uitgangspunt opgenomen. Het Perspectief is niet bedoeld als juridische vertaling van wind op landbeleid. Deze is bewust weggelaten, als men het zou doorvertalen naar het huidige Perspectief, dan worden teveel zaken op slot gezet. Bovendien is het een provinciale kop op nationaal beleid. De afstand die in acht moet worden genomen, is afhankelijk van de hoogte van de windmolen. In de huidige generatie windmolens is dat 300 meter, dat is een minimale maat en

een gezond vertrekpunt. Wat de regelgeving van de provincie vraagt, wordt overgenomen in het huidige beleid en er kan altijd maatwerk zijn.

Bij de kop van Noord-Holland, met name bij Den Helder, komt een aantal dingen bij elkaar wat het kansrijk maakt om iets te doen met energie. Dat heeft te maken met de nabijheid van aardgasvelden die leeg komen te staan, daar kan CO₂ worden opgeslagen. En met de nabijheid van windmolenparken die op zee zullen worden gerealiseerd. Dat is een potentiële landingsplaats voor elektriciteit. De mogelijkheid zou bestaan om elektriciteit die op zee wordt gewonnen al op zee om te zetten in waterstof. Dat moet aan land komen. De locatie kan ook worden benut om de elektriciteit die daar wordt gewonnen om te zetten in waterstof. Dan komt het hoofdnet van elektriciteit dichtbij de locatie. Een bestaand gasnetwerk kan daarvoor worden benut. Zo is het energiecluster bedoeld. Er zijn ook mogelijkheden om de duurzame opwekking in de nabijheid te realiseren. De beschikbaarheid van energie-infrastructuur is een belangrijke randvoorwaarde. Daarom laat men netbeheerders aansluiten bij het RES-proces. Er zullen de nodige knelpunten en bespreekpunten naar boven komen. Het College zit daar bovenop.

Wat nu als? Het Perspectief is geen kader. Het is een vertrekpunt voor het gesprek, het is geen harde regelgeving. Het kan wel helpen in het RES-proces. Kijkend naar een andere opgave en kijkend naar bijzondere landschappen en NNN-gebieden, ligt het niet voor de hand om in NNN-gebieden te kijken naar windenergie. In sommige bijzondere landschappen kan de weging anders zijn op basis van de kernkwaliteiten.

Mevrouw **Sanderse** (CDA) vraagt wie de afweging maakt en waaraan wordt getoetst.

Gedeputeerde antwoordt dat de Staten toetsen, samen met de gemeenteraden. De Staten kunnen hun wensen en bedenkingen aangeven bij de concept RES. Er wordt getoetst aan het Perspectief. Het is een kader voor de Staten, maar geen leidend kader. De uitkomst kan anders zijn. Het is geen verordening.

De heer **Van Gilse** (VVD) vraagt of dat kader ook geldt voor de kaarten. Als het Perspectief op deze manier wordt vastgesteld, dan wordt dat het kader.

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt met de toelichting erbij dat de kaarten concept kaarten zijn die in ontwikkeling worden gebracht voor de verordening. Dat is de status van de kaarten in het Perspectief. Als de kaarten rond de verordening worden aangepast, dan is dat het kader waarop zal worden getoetst.

Het zonnebeleid van minister Wiebes vindt Gedeputeerde niet passend. Minister Wiebes maakt onderscheid tussen de omvang op gemeenteniveau, provinciaal niveau en rijksniveau. Het rijksniveau is gedefinieerd op basis van het lokale belang. Die bevoegdheid zou bij de provincie overeind moeten blijven. Dat zal in overleg gebeuren met de partners.

De kleine molens maken onderdeel uit van het RES-beleid.

De heer **Klein** (CU) had gevraagd hoe praktisch wordt verder gegaan met de toezeggingen van Gedeputeerde.

En de vraag over de polders in Waterland?

Gedeputeerde **Stigter** antwoordt dat de polders in Waterland prominent in het stuk staan omdat er problemen spelen, zoals bodemdaling. Dat biedt meekoppelkansen aan een ontwikkeling als energie.

De opmerkingen die vanavond zijn gemaakt over het stuk, zullen, waar mogelijk, worden aangepast in het stuk en aangeboden aan de Staten.

De **voorzitter** concludeert dat het stuk niet als hamerstuk door kan naar de vergadering van Provinciale Staten op 3 februari. Hij vat de belangrijkste punten samen.

Het is met name gegaan over de scope van de RES, andere energiebronnen, de toonzetting in het stuk en de kaarten en draagvlak en participatie. Door het CDA is een amendement 'Kleinschalige wind' aangekondigd. De vraag is of deze overeind blijft door de toezegging die is gedaan. Er is een motie aangekondigd, samen met SP, om te kijken of opwekking in provinciaal bezit en collectief eigendom mogelijk is.

Er zijn toezeggingen gedaan.

Het Perspectief is niet alleen een coalitie aangelegenheid, maar dit wordt breder bekeken.

Er is toegezegd een terug rapportage te doen hoe het proces is verlopen en wat er is gedaan met de inbreng.

Provinciale Staten kunnen het hebben over de kaarten.

Het Perspectief wordt aangepast ten aanzien van het Noordzeekanaalgebied.

Er wordt gekeken naar de manier waarop kleinschalige windmolens moeten terugkomen in het Perspectief

De toonzetting en het jargon blijven nog open staan.

Het advies van de commissie wordt in de vorm van het verslag aan Provinciale Staten toegezonden voor de vergadering van Provinciale Staten van 3 februari. De toezeggingen en procesvoorstellen worden meegenomen in de voordracht.